

A HOLDVILÁG-ÁROK REJTÉLYE

Pomáztól északnyugatra, mintegy 6 kilométer távolságra a Pilisi Tájvédelmi Körzet délkeleti csücskében emelkedik a Nagy Csikóvár a maga 556 méteres magasságával. Déli lejtőjén vannak a „Tólakok” a jégkorszakból visszamaradt növényritkaságaikkal, és ott húzódik a Holdvilág-árok.

A Dera-patak és a Csikóvár közötti vadonban, a Holdvilág-árok „...fejedelmi temetkezési hely volt. Itt kell keresni Árpád fejedelem sírját” – vallotta Sashegyi Sándor, a pomázi hajóútóból szorgos tanúlással lett nagy tekintélyű régész-kutató. Ezt a megállapítását Sashegyi Anonymus gesztájára alapozta: „Árpád fejedelem 907-ben halt meg, és annak a kis pataknak a forrása mellett temették el, ahol később a magyarok megtérésük után megalapították Fehéregyházát.”

Árpád vagy egy zsvány?

Nagy erőfeszítéssel és áldozattal az 1939-es év folyamán Sashegyi Sándor egy hatalmas faragott sziklafalat tárt fel. A leomlott óriáskövek alól egyebek között egy kehelytartó sírszobornak a töredéke, szarvas- és lócsontok kerültek elő, valamint egy 65 év körüli asszonynak a csontváza, közelében egy méregpohárral – ez egy napraforgó szirmaihoz hasonló perzsa kristálykehely. (Ezek a felbecsülhetetlen értékű leletek, sajnos, a háború alatt eltűntek a Nemzeti Múzeumból.)

Azokat az újabb ásatásokat, amelyeket az 1940-es évek elején ugyancsak Sashegyi Sándor kezdett el, a Magyar Tudományos Akadémia régészeti kutatócsoportja folytatta és irányította. E munkának az volt a célja, hogy olyan új leleteket, sírkamrákat és föld alatti helyiségeket tárjanak fel, amelyek kiegészítik és megerősítik az előző ásatások eredményeit. A kutatómunka irányításával dr. Erdélyi Istvánt bízták meg. A második világháború miatt azonban hamarosan megszakadt a feltárás.

Aztán 1960-ban több újabb középkori lelet és három rovásírásos kő került felszínre. Ezek nem hagytak kétséget afelől, hogy a Holdvilág-árokban

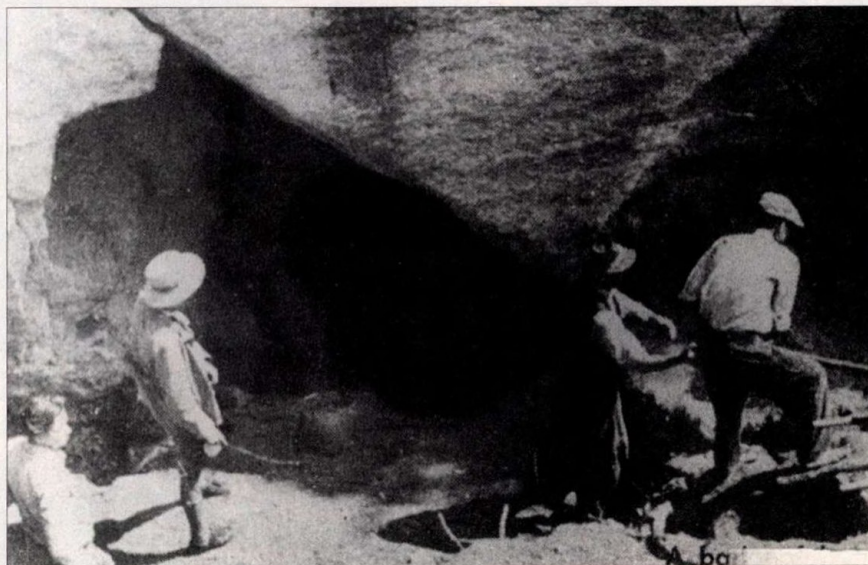

különféle vésések, faragások nyomai. Több helyen láthatók úgynevezett kaptárfülkék, amelyek hamvasztásos temetésre utalnak. A fal jobb oldalán egy – ismeretlen rendeltetésű – kerek lyuk látható; mellette magyar típusú szablyát ábrázoló vésetet fedeztek föl.

A legérdekesebb az a sziklafalba vájt háromszög alakú bejárattal és lépcsős lejárattal bíró barlangszerű folyosó, amelynek végében egy valóban sírhelyhez hasonlítható terem van kialakítva, a bejáratától számítva mintegy 5-6 méter mélységben. Innen

KAPTÁRFÜLKE ÉS EGY TEMETKEZÉSRE
UTALÓ KERESZT JELE A FALBA VÉSVE.
AZ UTÓBBI MA MÁR NEM LÁTHATÓ

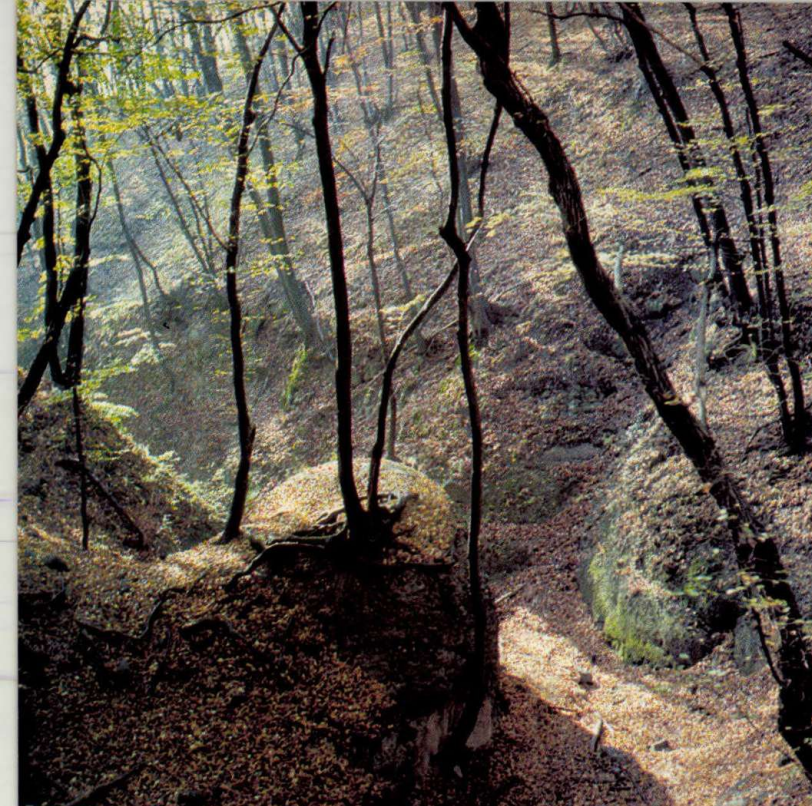
A BARLANG BEJÁRATA ELŐTT FOLYÓ
ÁSATÁSOK AZ 1940-ES ÉVEKBEN

középkori település volt. Az a föltevés azonban, hogy itt állott valaha Fehéregyháza, egyelőre nem igazolódott.

A nagy sziklafalon, ahol Sashegyi a fejedelmi sírt kereste, jól látszanak

egy kiértő nyílók a felszínre. Ez lenne Árpád sírkamrája? Lehetséges. Akadnak azonban más elképzelések is! Egy néphagyomány szerint az üreget egy Weislich nevű zsvány (betyár) búvóhelyül készítette a maga és rab-

A HOLDVILÁG-ÁROK FELÜLNÉZETBEN

A WEISZLICH-BARLANG BEJÁRATA NAPJAINKBAN.
TÓLE JOBBRA EGY KAPTÁRFÜLKE.

„LÉTRATÚRA” A VÍZESÉS MELLETT

A KISEBBIK „TÓLAK” A NAGY CSIKÓVÁR TÖVÉBEN (A SZERZŐ FELVÉTELEI)

lótársai számára (bizonyos turistatérképeken *Weislich-barlang* néven van feltüntetve).

Aranyat sejtve

Mindezt a Holdvilág-árok felső szakaszában lévő vízésés fölötti területen találták. Közvetlenül a vízésés aljában, baloldalt egy vízszintes folyosó a sziklafal belsejébe vezet, amelyet hajdanán *arany* után kutatva alakítottak ki. Aranyat azonban nem találtak.

Közel a sziklasír bejáratához, az I alakú kutatóárokban *tűzhely* maradványaira bukkantak. A régészek sze-

rint ezek valószínűleg a honfoglalás kori rétegeknél régebbiek. Ám a teljes bizonyossághoz újabb pontos vizsgálatokra van szükség. Sajnos, a kutatásokat pénzhiány miatt a hatvanas években nem tudták folytatni. Továbbra is nyitva marad a kérdés: *hol van Árpád fejedelem sírja?*

De most térjünk vissza a mai időbe! A Holdvilág-árok természetes bejárata *Kiskovácsipusztá* mellett van, ám a szurdok végigjárása csak *száraz, szép időben ajánlatos*, egyébként – az esős időben csúszós meg amúgy is omladékos kövek miatt – veszélyes vállalkozás. A vízésés mellett ál-

ló létrán felkapaszkodva utunkat az ugyancsak szép, de nehezen bejárható *Salabasina-árokban* folytathatjuk. Ez innen nyugatra, a Holdvilág-árokkal párhuzamosan halad. Vagy a Holdvilág-árokból kikanyarodva és a jelzett turistaúton folytatva utunkat, megpihenhetünk a „*Tólakok*”-nak, e vadregényes, tavasztól őszig virágpompában tündöklő kis tavacskáknak a partján. Tavasszal különösen szép látvány a sok fűzbarka a kisebbik tó közepén. Onnan a *Gyopár-forrás* érintésével térhetünk vissza Pomázra.

SZEGVÁRI GUSZTÁV